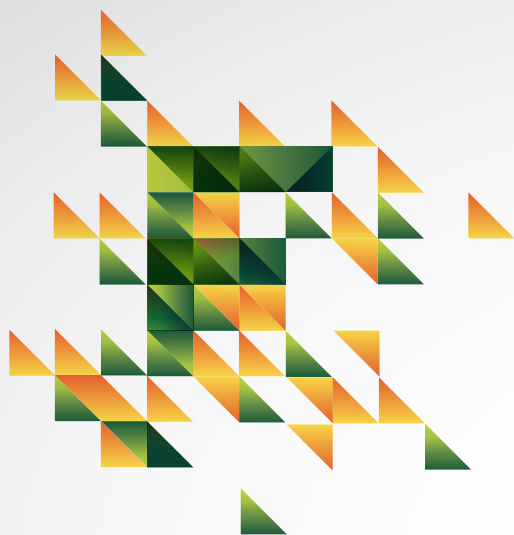

FÒRUM D'EDUCACIÓ AMBIENTAL.CAT

14è FÒRUM
D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL

Barcelona, 2 i 3 d' Octubre de 2015

Societat Catalana d'Educació Ambiental

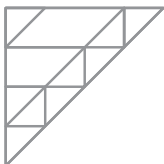
**FÒRUM
D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
.CAT**

FÒRUM D'EDUCACIÓ AMBIENTAL.CAT

14è FÒRUM
D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL

Barcelona, 2 i 3 d' Octubre de 2015

Societat Catalana d'Educació Ambiental

Coordinació editorial

Societat Catalana d'Educació Ambiental

Recull i redacció

Marina Barroso, Lluís Pagespetit i Bea Ramírez

Correcció lingüística

L'Apòstrof. sccl

Fotografies

Mireia Abril, Alèxia Cumplido, Luís Pagespetit i Bea Ramírez

Disseny

Jordi Caralt - www.jordicaralt.com

Impressió

Multitext Serveis Gràfics Integrals, S.L

Dipòsit legal

B 16064 – 2016

@ dels articles dels autors i de les autores

@ de la present edició

SCEA

Ecoedició

Imprès en cartolina i paper
certificats FSC ®

Barcelona, juny 2016

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya. Departament de Territori i
Sostenibilitat

Obra Social "La Caixa"

Amb la col·laboració de

Ajuntament de Barcelona

Palau Robert

Aula Ambiental Bosc Turull

Presentació

Aquesta publicació recull la feina feta al Fòrum d'Educació Ambiental Educació per a la sostenibilitat (a partir d'ara Fòrum EA.Cat), les principals conclusions que en van sorgir i els esdeveniments que simultàniament van coincidir durant el 2015.

L'any 2015 va ser un any de celebració: el 30 aniversari de la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA) va coincidir amb un any ple d'educació ambiental i aquest Fòrum va esdevenir un lligam de connexió entre les activitats, espais i projectes diversos que, concretament entre setembre i octubre, van tenir lloc a la ciutat de Barcelona.

L'exposició Camins de natura, itineraris vitals –projecte que al 2013 es comença a dibuixar gràcies a la proposta d'un grup de treball de socis i sòcies de l'entitat– va ser el tret de sortida en una tardor en què l'educació

ambiental va ser protagonista, i que va acabar amb la celebració del FòrumEA.Cat

Aquest llibret que teniu a les mans té per objecte recollir les idees sorgides al Fòrum de l'any 2015 i també entendre el context i el moment en què es va celebrar. Per aquest motiu, s'inclouen també unes línies descriptives d'altres jornades, activitats i projectes que conflueixen, o sorgeixen, en aquest espai de trobada dels educadors i educadores ambientals que és el Fòrum d'EA. Cat

Secretaria de la SCEA

Agraïments

A totes les entitats patrocinadores: Obra Social “La Caixa”; Generalitat de Catalunya, Departament de Territori i Sostenibilitat, i Ajuntament de Barcelona. Al Palau Robert i l’Aula Ambiental Bosc Turull, per la col·laboració i el tracte rebut. A les dinamitzadores i dinamitzadors i ponents participants: Marina Barroso, Clara Casas, Núria Cruset, Alèxia Cumplido, Josep Espigulé, Esther Fanlo, Belén Fernández-Villacañas, Rosa Martínez Benavent, Arnau Mundet, Lluís Pagespetit, Llorenç Planagumà, Bea Ramírez, Joan Manel Riera. Gràcies per

la vostra il·lusió i esforç. I per últim, a l’equip tècnic format per la Marina Barroso, en Lluís Pagespetit i la Bea Ramírez per la feina feta. I a tots i totes les que heu assistit o participat d’alguna manera en aquest Fòrum.

INFORMAL

FORMAL

ALBA, A
KATI

Índex

ELS FÒRUMS D'EDUCACIÓ AMBIENTAL	12
EL FÒRUM 2015	14
• Context	15
• Programa	22
• 2 Octubre	26
• 3 Octubre	34
• Celebració 30 anys	44
RESULTATS FINALS	46
ANNEXOS	48
• Participants	49
• El context del Fòrum	50

Els fòrums d'Educació Ambiental

L'any 1998, la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA) va crear el Fòrum 2000 d'Educació Ambiental, un espai on parlar, debatre i reflexionar sobre els reptes, els agents i les estratègies de l'educació ambiental al nostre territori. A partir d'aquest Fòrum inicial, i amb l'organització dels sis que van seguir, s'ha anat elaborant una col·lecció de documents que són un fidel indicador de l'evolució de l'educació ambiental a Catalunya.

El Fòrum d'Educació Ambiental va ser i és un procés de participació i debat amplis entorn de l'educació ambiental –reptes, agents i estratègies–, que va iniciar la Societat Catalana d'Educació Ambiental amb la voluntat de contribuir a la consolidació de l'educació ambiental a les portes del segle XXI. Se celebra cada dos anys i s'entén com una trobada de seguiment i revisió per continuar renovant l'educació ambiental davant dels nous reptes de la sostenibilitat.

1998 – 20 de juny: es va aprovar en assemblea general la posada en marxa del Fòrum 2000 d'Educació Ambiental. La iniciativa va començar amb un debat continuat al llarg de dos anys (d'octubre de 1998 a desembre de 2000) dividit en quatre etapes en les quals participaren 500 persones. Les trobades per dinamitzar el procés es van fer a les quatre províncies catalanes amb la finalitat d'implantar-hi agents de tot el territori, i cada trobada va portar el signe d'un dels quatre elements segons el pensament clàssic –aigua, terra, aire, foc.

1999 - 27 i 28 de febrer: Trobada “Aigua” (Salt): Nosaltres i el medi ambient.

1999 - 2 i 3 d'octubre: Trobada “Terra” (Lleida): L'educació i l'educació ambiental.

2000 - 26 i 27 de febrer: Trobada “Aire” (Cerdanyola del Vallès): Els educadors ambientals i la nostra circumstància.

2000 – 11 i 12 de novembre: Trobada “Foc” (Reus): Reptes de futur.

2000 – 31 de desembre: Es va redactar el document final, que proposava una sèrie d'objectius, línies estratègiques i projectes

agrupats en vuit àmbits temàtics, que va ser aprovat per consens i com a resum de totes les trobades.

2002 – 16 i 17 de novembre (Viladrau, Centre Cultural): “Projectes i realitzacions 2001-2002”. Primera trobada de seguiment i revisió de la feina feta col·lectivament.

2004 – 19 i 20 de novembre (Cerdanyola del Vallès, Universitat Autònoma de Barcelona): “L'educació ambiental en xarxa”.

2006 – 2 i 3 de desembre (Planes de Son, Lleida): “Participació”.

2008 – 21, 22 i 23 de novembre (Llançà, Girona): “10 anys treballant per renovar l'educació ambiental davant dels reptes de la sostenibilitat”.

2010 – 13 i 14 de novembre (Altafulla, Tarragona): “Comunicació i acció”.

2012 – 23 i 24 de febrer de 2013 (Girona): “La comunitat transformadora del territori”.

2015 – 2 i 3 d'octubre (Barcelona): “Educació per a la sostenibilitat”

-
- *Context*
 - *Programa*
 - *2 d'octubre de 2015*
 - *3 d'octubre de 2015*
 - *Celebració dels 30 anys*

El Fòrum d'Educació Ambiental.CAT (2015)

L'any 2015, com ja hem dit, es concentren a Barcelona diversos projectes i activitats de grans dimensions i de gran abast territorial que tenen com a protagonista l'educació ambiental:

Context

Camins de natura, itineraris vitals

Inaugurada el 9 de setembre del 2015, l'exposició Camins de natura, itineraris vitals sorgí amb l'objectiu de commemorar els 40 anys del primer itinerari de natura a Catalunya alhora que el trentè aniversari de la SCEA. Instal·lada a la sala Cotxeres del Palau Robert de Barcelona va romandre oberta fins al 31 de gener de 2016. El públic va poder gaudir de l'exposició en horari d'obertura de Palau Robert i també de les explicacions i assessorament d'una educadora ambiental de dimarts a dissabte de 10 h a 14 h.

La idea inicial d'aquest projecte nasqué durant el Fòrum d'Educació Ambiental La comunitat transformadora, que va tenir lloc a Girona l'any 2013. A partir d'aquell moment, la SCEA acceptà el repte d'aquest projecte i es va crear un grup de treball per valorar-ne la viabilitat. Els fons necessaris per desenvolupar el projecte i les tasques de producció els van aportar diferents institucions: Ajuntament de Barcelona, Àrea Metropolitana de Barcelona, Diputació de Barcelona, Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya i la Fundació "La Caixa". Amb la finalitat de compartir i validar el projecte es creà un consell assessor, format per professionals del camp de l'educació ambiental i la comunicació.

La peça clau del projecte va ser l'exposició a la sala Cotxeres de Palau Robert. L'estructura museogràfica de l'exposició s'organitzà en diversos plafons on es podia llegir la història de l'educació al nostre país i on s'incidí en el paper dels educadors i educadores ambientals. L'exposició es completava amb una taula d'experimentació, amb material que

el visitant podia consultar; suport audiovisual i activitats autoguiades per dur a terme al jardí del Palau Robert, adaptades a diferents nivells educatius i públics.

Més enllà dels límits físics del Palau Robert, arreu del territori català es van oferir cada cap de setmana i cada dia festiu itineraris gratuïts i guiats per educadors i educadores ambientals, sòcies de la SCEA, durant els mesos que l'exposició va romandre oberta.

El projecte es completava amb el suport digital d'una pàgina web (www.caminsdenatura.cat), que tenia com a objectius ampliar l'abast de l'exposició, recollir documentació interessant i permetre que les persones interessades s'inscrivessin als itineraris i activitats que s'oferien paral·lelament a l'exposició.

Més de 14.400 persones van visitar l'exposició setmanalment. Es van programar un total de 44 itineraris guiats per educadors i educadores de la SCEA arreu del territori català, que van aplegar 580 persones.

Tot un èxit que va permetre no solament celebrar el 30 aniversari de l'entitat i els 40 anys del primer itinerari de natura fet l'any 1975 al Bosc de Santiga, sinó també donar visibilitat i valor a l'educació ambiental que s'ha fet al llarg dels anys a Catalunya i al paper de la SCEA com a entitat que agrupa professionals que hi creuen i s'hi dediquen. Estar presents durant uns mesos en un emplaçament com el Palau Robert va facilitar i estendre la informació a la ciutadania en general i això també va ser un èxit.

III Jornades paneuropees d'educació per a la sostenibilitat

Al cap de pocs dies de la inauguració de l'exposició Camins de natura, itineraris vitals, els dies 1 i 2 d'octubre, es van celebrar a Barcelona les III Jornades Paneuropees d'Educació per a la Sostenibilitat, coincidint amb la presidència de Catalunya de la Xarxa de Cooperació Regional els Quatre Motors i amb el suport del Secretariat del Congrés Mundial d'Educació Ambiental. Així, Barcelona es va convertir en el centre de l'educació ambiental durant els dies que van durar les Jornades. Les dues primeres edicions, l'any 2013 i 2014, se celebraren a Lió i Bèrgam, respectivament.

Aquestes Jornades esdevenen un espai de trobada i discussió entre les institucions europees, els governs a tots els àmbits, la societat civil i els grups d'interès en educació ambiental amb l'objectiu de conèixer, compartir i buscar aliances i/o col·laboracions entre projectes d'altres països.

La SCEA va participar dinamitzant una de les taules de treball, concretament la taula "Criteris de qualitat en projectes d'educació ambiental". A la cloenda de les Jornades s'inaugurà el Fòrum d'EA.Cat que donà continuïtat a les activitats paral·leles que durant els dies 1 i 2 d'octubre es van fer paral·lelament en el marc del les III Jornades Paneuropees d'Educació Ambiental.

La presentació del Fòrum d'EA.Cat dins de les III Jornades Paneuropees va tenir lloc al recinte modernista de Sant Pau i va ser a càrrec de Marina Barroso, sòcia de la SCEA i membre del grup de treball del Fòrum.

Programa

Recinte Modernista de Sant Pau

Dijous 1 d'octubre de 2015

8:30h - Recepció dels participants

09:00h - Inauguració insitucional

- Conseller de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya, Sr. Santi Vila.

- Alcaldessa de Barcelona, Sra. Ada Colau.

- Director de la Representació de la Comissió Europea a Catalunya i les Illes Balears, Sr. Ferran Tarradellas.

09:30h - Programa d'acció global en educació per a un desenvolupament sostenible

- Secció d'Educació per al Desenvolupament Sostenible, UNESCO, Sr. Julia Heiss.

10:15h - Conclusions del Congrés Mundial d'educació ambiental.

- Secretari General del Congrés Mundial de l'Educació Ambiental, Sr. Mario Salomone.

11:00h - Presentació del *"Manifest amb 10 propostes per promoure l'educació per al desenvolupament sostenible a Europa"*

- Réseau Idée asbl, Sr. Joelle Van den Berg.

- Collectif Français pour l'éducation à

l'Environnement vers un Développement, Sr. Roland Gerard.

11:15h - Pausa-café

11:45h - Taules Rodones Simultànies

"Les xarxes D'escoles Sostenibles"

moderada per:

- Coordinador d'ESenRED i de la xarxa basca IRAES2, Sr. José Manuel Gutiérrez.

Intervenen:

- Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya, Sr. Josep Planas.

- Bundesministerium für Bildung und Frauen, Govern d'Àustria, Sr. Guenther Pfafferwimen.

- Departament Leffmilieu, Natuur & Energie, Govern de Flanes, St. Jürgen Loones.

"Educació Superior i Sostenibilitat" moderada per:

- Universitat Politècnica de Catalunya, Sr. Jordi Segalàs.

Intervenen:

- Universitat Autònoma de Barcelona, Sr. Mercè Junyent.

- Insititute for Sustainable Development - Bèlgica, Sr. Bernard Mazijn.

- University of Aalborg, Sra. Aida Guerra.

“Criteris de qualitat en projectes d’educació ambiental” moderada per:

- Societat Catalana d’Educació Ambiental,
Sr. Francesc Giró.

Intervenen:

- GRAINE Rhone-alpes, Sr. Elise
Ladevèze.

- Ciència en Societat, Sr. Cristina Junyent.

“La ciència ciutadana. Connectant l’educació ambiental amb la gestió i la recerca”

moderada per:

- Director general de Telecomunicacions i
Societat de la Informació de la Generalitat
de Catalunya, Sr. Jordi Puigneró.

Intervenen:

- *Ornitho.cat*. Coordinador general de
l’Institut Català d’Ornitologia, Sr. Gabriel
Gargallo.

- *Bioblitz*. Cap de l’àrea científica del
Museu de Ciències Naturals de Barcelona,
Sra. Dacha Atienza.

- *Smart Citizen*. Director del Fab Lab
Bcn, Institut d’Arquitectura Avançada de
Catalunya, Sr. Tomas Diez.

13.30h - Dinar de networking

15:00 - 17:30h - Presentació de
comunicacions orals (sessions simultànies)

Divendres 2 d’octubre de 2015

9:00h - Taules rodones simultànies

*“Canvi climàtic i educació per a la
sostenibilitat”* moderada per:

- Cap de l’Oficina Catalana del Canvi
Climàtic, Sr. Salvador Samitier.

Intervenen:

- Catedràtic de Geografia Física de la
Universitat de Barcelona, Sr. Javier Martín-
Vide.

- Diputació de Barcelona, coordinadora del
projecte Europeu Euronet 50/50 max, Sr.
Núria Parpal.

- Fondazione Lombardia per l’Ambiente,
Sra. Valentina Bergero.

*“Experiències de participació ciutadana
amb incidència en les polítiques públiques”*
moderada per:

- Investigador Marie Curie de l’Institut de
Govern de Politiques Publiques, Universitat
Autònoma de Barcelona, Sr. Marc Parés.

Intervenen:

- Catedràtic de Ciència Política de la
Università degli Studi di Torino, Sr. Luigi
Bobbio.

- Activista de la Plataforma Aigua és Vida,
Sr. Moisès Subirana.

Tallers simultanis:

“L’aigua, un recurs estratègic a l’àrea mediterrània”

“Una xarxa europea d’educació ambiental. Com la podem crear?” Conductores: GRAINE Rhone-Alpes, Sra. Elise Ladevèze i Conseil régional Rhone-Alpes, Sra. Cecilia Pozzo.

10:30h - Pausa cafè.

11:00h - Espais simultanis - Aliances Europees. Presentació simultània de projectes que busquen socis per presentar-se a convocatòries d’ajuts europeus o col·laboradors.

ALIANCES I. *Xarxa catalana de camps de treball i campaments pel seguiment de la biodiversitat*. Presentat per: Associació la Sorellona. *Aula Ambiental Bosc Turull*. Presentada per la Societat Catalana d’Educació Ambiental.

ALIANCES II. *Oceans*. Presentada per S’Agulla Educació Ambiental. *Comerços respectuosos amb el Medi Ambient*. Presentada per la Fundació Prevenció de Residus i Consum.

ALIANCES III. *Environmental education networks in greece*. Presentada per Education Center of Varnos. *Let’s take care of the planet / Tinguem cura del planeta*. Presentada per l’Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat.

ALIANCES IV. *How to evaluate a path of environmental education and sustainability (EES)*. Presentada per University of Turin.

11:00h - Espais simultanis - presentació de pòsters. presentació simultània dels projectes presentats.

12:00h - Presentació de la proposta de creació d’una Xarxa Europea d’Educació Ambiental.

- GRAINE Rhone-Alpes, Sra. Elise Ladevèze.

- Conseil régional Rhone-Alpes, Sra. Cecilia Pozzo.

12:15h - Diàleg sobre les polítiques europees d’educació ambiental. Moderada pel president del centre UNESCO de Catalunya, Sr. Eduard Vallory.

13:00h - Presentació i inici del fòrum català d’educació ambiental. Moderada per la Societat Catalana d’Educació Ambiental, Sra. Marina Barroso.

13:15h - Cloenda. A càrrec de la directora de Polítiques Ambientals de la Generalitat de Catalunya, Sra. Marta Subirà.

Programa

Programa

Sala Cotxeres Palau Robert

Dissabte 2 d'Octubre de 2015

17:00 - 17:30h - Recepció dels assistents.

17:30 - 18:30h - Diàleg d'Espais Urbans.
Espais de relació per a la biodiversitat.
Participaran representants d'equipaments de ciutat que treballen la biodiversitat en les seves activitats. (Traducció a l'anglès):

- Casa Capell, Sr. Joan Manel Riera Vidal.

- El Parc de la Mitjana, Sra. Esther Fanlo Grasa.

- Museu de Ciències Naturals de Granollers, Sra. Belén Fernández-Villacañas.

18:30 - 19:30h - Visita a l'exposició "*Camins de natura, itineraris Vitals*" i Itinerari amb els sentits. (Itinerari Jardí del Palau Robert) a càrrec del comissari de l'exposició, l'Albert Torras.

19:30 - 21:00h - Sessió de treball en grup "*Com creem cooperativament un itinerari?. Elements fonamentals -continguts i formes*". Itinerari del Bosc Turull. A càrrec de l'Arnau Mundet i en Lluís Pagespetit.

Aula Ambiental Bosc Turull

Diumenge 3 d'Octubre de 2015

09:00 - 9:30h - Recepció i presentació.

9:30 - 11:30h - Presentació d'experiències a càrrec de:

- Ingurugela-Ceida, Serv. Educació Ambiental Gob. Vasco, Sr. José Manuel Gutiérrez Bastida.

- Minyons Escoltes - Guies Sant Jordi De Catalunya, Sra. Núria Cruset Toniatti.

- CST. Centre per a la Sostenibilitat Territorial, Sr. Llorenç Planagumà Guàrdia.

Posteriorment tallers simultanis per treballar l'educació per a la sostenibilitat des de 3 perspectives diferents i complementaries: Educació Formal, Educació No Formal i Educació Informal.

11:30 - 12:00h - Pausa cafè. Menú ecològic, local i de temporada a càrrec de Barrinar cap a la sostenibilitat.

12:00 - 13:30h - Recull de reflexions, posada en comú i conclusions.

12:00 - 13:30h - Clausura del Fòrum i celebració del 30è aniversari de la Societat Catalana d'Educació Ambiental. Espectacle a càrrec d'IMPRO Barcelona.

**FÒRUM
D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
.CAT**

*** EDUCACIÓ
PER A LA
SOSTENIBILITAT**

PROGRAMA DEL FÒRUM D'EDUCACIÓ AMBIENTAL .CAT

El Fòrum d'Educació Ambiental.cat donarà continuïtat al conjunt d'activitats que es realitzaran a Barcelona amb motiu de les Jornades PAN-Europees d'educació ambiental els dies 1 i 2 d'octubre de 2015

Divendres 2 d'octubre 17.00h – 21.00h

Sala Cotxeres Palau Robert
Passeig de Gràcia, 107, 08008 Barcelona

FÒRUM D'EDUCACIÓ AMBIENTAL.CAT

Aproximació a la biodiversitat urbana des de diferents equipaments d'educació ambiental.

17.00h – 17.30h

Recepció dels assistents.

17.30h – 18.30h

Diàleg d'Espais Urbans.

Espais de relació per a la biodiversitat.

Participaran representants d'equipaments de ciutat que treballen la biodiversitat en les seves activitats. (Traducció a l'anglès):

- **Joan Manel Riera Vidal**
Casa Capell
- **Esther Fanlo Grasa**
El Parc de la Mitjana
- **Belén Fernández-Villacañas**
Museu de Ciències Naturals de Granollers

18.30h – 19.30h

Visita a l'exposició "Camins de natura, itineraris Vitals" i Itinerari amb els sentits.

(Itinerari Jardí del Palau Robert) a càrrec del comissari de l'exposició, l'Albert Torras.

19.30h – 21.00h

Sessió de treball en grup "Com creem cooperativament un itinerari?".

Elements fonamentals -continguts i formes". Itinerari del Bosc Turull.

A càrrec de l'Arnau Mundet i en Lluís Pagespètit.

Dissabte 3 d'octubre 9.00h – 14.30h

Aula Ambiental Bosc Turull
Passeig Turull, 2-34, 08023 Barcelona

FÒRUM D'EDUCACIÓ AMBIENTAL. CAT

Educació per a la sostenibilitat.

9.00h – 9.30h

Recepció i presentació.

9.30h – 11.30h

Presentació d'experiències a càrrec de:

- **José Manuel Gutiérrez Bastida**
Ingurugela-Ceida
Serv. Educació Ambiental Gob. Vasco
- **Núria Cruset Tonietti**
Minyons Escoltes - Guies Sant Jordi De Catalunya
- **Llorenç Planagumà Guàrdia**
CST. Centre per a la Sostenibilitat Territorial

Posteriorment tallers simultanis per treballar l'educació per a la sostenibilitat des de 3 perspectives diferents i complementaries: Educació Formal, Educació No Formal i Educació Informal.

11.30h – 12.00h

Pausa –Café.

Menú ecològic, local i de temporada a càrrec de Barrinar cap a la sostenibilitat.

12.00h – 13.30h

Recull de reflexions, posada en comú i conclusions.

13.30h – 14.30h

Clausura del Fòrum i celebració del 30è aniversari de la Societat Catalana d'Educació Ambiental.

Espectacle a càrrec d'IMPRO Barcelona.

Organitzat per:

SCEA
Societat
Catalana
d'Educació
Ambiental

Amb el suport de:

Obra Social "la Caixa"

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori
i Sostenibilitat

Ajuntament
de Barcelona

-
- *Trobada d'equipaments de Biodiversitat. Diàleg d'espais urbans. Espais de relació per a la biodiversitat.*
 - *Visita a l'exposició "Camins de natura, itineraris vitals" i itinerari amb els sentits.*
 - *Sessió de treball en grup "Com creem cooperativament un itinerari? Elements fonamentals, continguts i formes", itinerari del Bosc Turull*

2 d'Octubre

Trobada d'equipaments de Biodiversitat

*Diàleg d'espais urbans.
Espais de relació per a
la biodiversitat.*

Introducció/context

Coincidint amb l'inici de la gestió de l'Aula Ambiental Bosc Turull per part de la SCEA, el setembre del 2014, es va plantejar un espai de diàleg per compartir altres experiències de gestió d'equipaments o espais urbans que permetés reflexionar sobre el paper d'aquests equipaments en la promoció de l'educació ambiental i la sostenibilitat. Què ens aporten aquests equipaments a la vida del barri, més enllà del coneixement del medi natural?

Ponències

Representants d'equipaments de ciutat que treballen la biodiversitat a les seves activitats van compartir experiències:

Joan Manel Riera, director de l'Escola de Natura el Corredor, Projecte Casa Capell (Mataró).

La ponència es va centrar en la descripció de l'equipament Casa Capell, que pertany al municipi de Mataró i que té el repte de crear un referent en l'educació per a la sostenibilitat. Aquest objectiu es treballa a partir de la creació de sinergies amb els recursos existents, l'oferta de noves activitats i serveis, i la creació d'una xarxa entre els usuaris d'aquest espai o els seus serveis.

Arran d'un estudi, el Pla estratègic de ciutat, i d'un procés participatiu on col·laboren diferents entitats i persones de referència, l'equipament va començar a funcionar el 2011, dinamitzat per un equip de treball de l'Escola de Natura el Corredor.

Joan Manel Riera assenyalà quin és l'objectiu i també quins són els reptes que es troben cada dia. L'objectiu de les formacions i de la programació de l'equipament és capacitar la població per adaptar-se, comprendre i actuar adequadament respecte al medi natural que envolta la ciutat. Per tant, vincular la població al mateix funcionament de la ciutat i afavorir el sentiment de pertinença i arrelament; tot plegat tenint en compte que són les necessitats de la ciutadania les que marquen i doten de continguts els serveis i les activitats de la programació de l'equipament.

Segons el ponent, el mateix objectiu es converteix en el repte. Tot i l'èxit d'algunes iniciatives, gràcies a vincles amb altres entitats i alguns departaments de l'Administració, el procés és lent i complicat d'assolir quan sovint falta implicació no tan sols dels ciutadans, sinó també dels agents que hi podrien estar implicats.

La reflexió que va aportar aquesta intervenció va ser interessant tant des del punt de vista de la dinamització i gestió d'equipaments a àrees urbanes com des de la capacitat d'implicar i captar la ciutadania segons els seus interessos.

Belén Fernández-Villacañas, tècnica de l'equip educatiu i del Centre de Documentació del PN del Montseny, Museu de les Ciències Naturals de Granollers.

La ponent va explicar la programació d'activitats del Museu de Granollers, diferenciant una oferta adreçada als escolars i una altra al públic general, de la qual destaca, entre d'altres, la importància de la descoberta en família.

A més, va incidir en la importància del Museu per a la ciutat, del qual va destacar els aspectes següents:

- Esdevé una font d'informació i consulta propera per a la ciutadania.
- Divulga la ciència per crear empatia amb l'espai ciutat, i l'entorn i espai natural propers, amb els quals crea vincles.
- Més enllà de l'oferta pedagògica pròpiament dita, les seves exposicions esdevenen recursos didàctics que s'estenen més enllà de l'aula, com la direcció de treballs de batxillerat de manera que tinguin una aplicació concreta a la tasca del Museu. Finalment, va remarcar l'ús de les noves tecnologies amb la utilització de bases de dades col·laboratives en el foment de la participació ciutadana.

Esther Fanlo, gerent de l'Institut Municipal de Sostenibilitat, Ajuntament de Lleida.

Esther Fanlo va mostrar i explicar diverses actuacions d'educació per a la sostenibilitat executades des de l'Ajuntament de Lleida, entre les quals va destacar la recuperació del Parc de la Mitjana per a usos diversos i el paper de l'educació ambiental com a eina de gestió. També va incidir en altres activitats incloses al seu programa de treball, com per exemple la plantació de l'arbrat públic per part d'escolars, la nit dels ratpenats, el bioblitz o els horts escolars, els quals, a banda de la descoberta de l'entorn, promouen l'acció a favor de l'entorn i reforcen els vincles de la població local amb l'entorn (periurbà)

Visita a l'exposició

“Camins de natura, itineraris vitals” i itinerari amb els sentits.

Albert Torras i Alba Castelltort, comissaris del projecte, van convidar i engrescar els assistents a descobrir els elements de l'itinerari autoguiat del jardí del Palau Robert i a visitar l'exposició Camins de natura, itineraris vitals, situada a la sala Cotxeres del Palau Robert.

De manera autònoma, al jardí del Palau, els assistents van descobrir plafons, amb diferents nivells, que els van convidar a la reflexió i la descoberta de l'espai. Finalment, Albert Torras els va animar a compartir-ho i va explicar alguns referents que fonamenten el plantejament de l'exposició.

Aquesta visita es va centrar en la importància de conèixer els sistemes naturals i comprendre'n la interdependència amb l'ésser humà, per tal afavorir l'ús racional del territori. Destaca el valor dels itineraris com a font d'experiència directa amb la natura, i també com a font de salut, consciència i identitat cultural, alhora que difon la història de l'educació ambiental a Catalunya a través dels itineraris i equipaments.

Sessió de treball en grup

“Com creem cooperativament un itinerari? Elements fonamentals, continguts i formes”, itinerari del Bosc Turull

La sessió de treball titulada “Com creem cooperativament un itinerari?” va ser dinamitzada per Lluís Pagespetit i Arnau Mundet de viladraueducacio.com. Els assistents van poder reflexionar sobre els aspectes clau en el disseny d'un itinerari – autoguiat o amb educador– al voltant d'un itinerari, concretament el coneixement de l'Aula Ambiental Bosc Turull.

En un primer moment es van mostrar un seguit de fotografies d'elements clau identificats a l'entorn proper de l'aula ambiental. A partir d'aquí es van definir continguts, activitats o recursos possibles per treballar els diferents elements.

En dos grups es posaren en comú les diferents propostes i, per parelles, s'explicaren les activitats des de la proposta interpretativa a les accions educadores per cada una d'aquestes.

Finalment es van destacar diferents aspectes que cal remarcar per a l'elaboració i el disseny d'un itinerari guiat: cal conèixer el lloc i

saber què hi passa i què hi ha passat, ha de ser vivencial i participatiu; cal que incorpori aspectes socials per tal de generar debat, i ha de ser adaptable i multinivell.

Fruit de la dinàmica també es van proposar diferents activitats, entre les quals destaquen les següents:

- Plantes: els usos medicinals tradicionals.
- L'ecosistema bosc a la ciutat.
- Els animals que poden escoltar.
- Reclams d'ocell.

Per al cas de l'itinerari autoguiat, es proposaren activitats sense educador o educadora ambiental i amb un alt grau d'autonomia per part dels participants, de manera que podien fer l'activitat els mateixos usuaris de manera autònoma.

En aquest cas, se'n proposaren altres:

- Mirem de lluny, mirem de prop.
- Allà on comença el torrent.
- Racó màgic.
- Des del cim.

A partir d'aquestes propostes, l'equip dinamitzador de la sessió va treballar per tal de poder oferir un itinerari autoguiat per l'entorn del Bosc Turull i també per desenvolupar una activitat educativa a la mateixa aula ambiental. Aquest taller ha estat la llavor del que ha esdevingut un itinerari i una caixa d'eines amb catorze propostes interpretatives, amb el Bosc Turull com a eix central.

-
- *Educació formal, informal i no formal: Potencialitats i reptes de la seva interrelació.*

3 d'Octubre

Educació formal, informal i no formal:

Potencialitats i reptes de la seva interrelació

Lloc de realització: Aula Ambiental Bosc Turull
Horari: 9.30 h – 14.30 h

L'objectiu del taller era intentar *definir potencialitats i dificultats per a l'establiment de propostes integradores o possibles sinergies entre els tres àmbits educatius: formal, no formal i informal.*

Per fer-ho es va partir de les experiències inspiradores de quatre especialistes:

1) Educació formal*: Educació formal. Educació per a la sostenibilitat. Experiències sobre biodiversitat, a càrrec de Rosa Martínez Benavent i Clara Casas Casas, professores de les escoles Col·legi Sant Lluís de Pla i Amell Bosch. Manyanet Begues i Escola la Merced de Barcelona.

Les ponents van explicar les seves experiències en educació per a la sostenibilitat als centres educatius on treballen i van plantejar reflexions per als tallers posteriors.

2) Educació no formal: Educació ambiental i educació en el lleure, a càrrec de Núria Cruset, agrupament escolta Sant Cugat de Salt i associació La Sorellona

Núria Cruset, de manera molt propera, va destacar tres reptes que ella ha viscut com a cap d'un agrupament escolta en el foment de l'educació per a la sostenibilitat: com ambientalitzem el cau o l'esplai? com podem ser coherents a l'hora de fer les compres si hi ha pocs recursos? i com els caps poden transmetre continguts propis de l'educació per al desenvolupament sostenible?

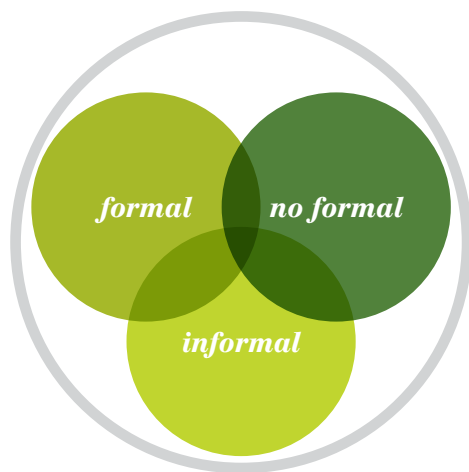
3) Educació informal: Altaveu per una nova cultura del territori, a càrrec de Llorenç Planagumà, Centre per a la Sostenibilitat Territorial (CST)

El ponent va explicar el paper de l'educació informal a l'hora de difondre i divulgar projectes de caire socioambiental, a través del projecte Altaveu per una nova cultura del territori.

Després de les tres ponències, es van dur a terme tallers simultanis per treballar l'educació per a la sostenibilitat des de les tres perspectives diferents i complementàries que els ponents van presentar a través dels seus projectes i/o experiències.

** Inicialment es comptava amb la participació de José Manuel Gutiérrez Bastida, responsable d'Ingurugela-Ceida, del Servei d'Educació Ambiental del Govern basc, però no hi va poder assistir per motius de salut.*

Treball en grups

Dividits en tres grups de treball (tres àmbits educatius), es proposà com a objectiu final definir potencialitats i reptes de cada àmbit, plantejant propostes per a la seva interrelació (zona d'intersecció) i, per tant, per aconseguir potenciar el treball en xarxa i en col·laboració des de les tres perspectives.

Del treball en grup destaquen les conclusions dels grups de treball, plasmades en forma de mural creatiu.

1) EDUCACIÓ FORMAL (CENTRES EDUCATIUS)

L'*educació formal* (de vegades també coneguda amb el nom d'*educació reglada*) és l'ensenyament oficialment reconegut, normalment pel govern d'un país, que s'imparteix a escoles o centres similars.

L'educació formal té un currículum prescriptiu que guia els nivells d'aprenentatge, normalment estructurats per cursos o cicles, i les matèries o continguts que s'han d'ensenyar a cada nivell. El mestre ha d'orientar els alumnes i facilitar els recursos necessaris perquè es produeixi un procés d'ensenyament i aprenentatge coherent amb les característiques psicopedagògiques i amb el context sociocultural.

Punts forts (en contrast amb altres àmbits educatius):

- Els receptors estan captius.
- S'ensenyà els perquès.
- El currículum permet certa adaptació a les necessitats de l'entorn.
- Hi ha una direcció de centre.
- El personal implicat és professional.
- S'hi destinen recursos econòmics.

Punts febles (en contrast amb altres àmbits educatius):

- Si bé existeixen pràctiques participatives, en general manca participació.

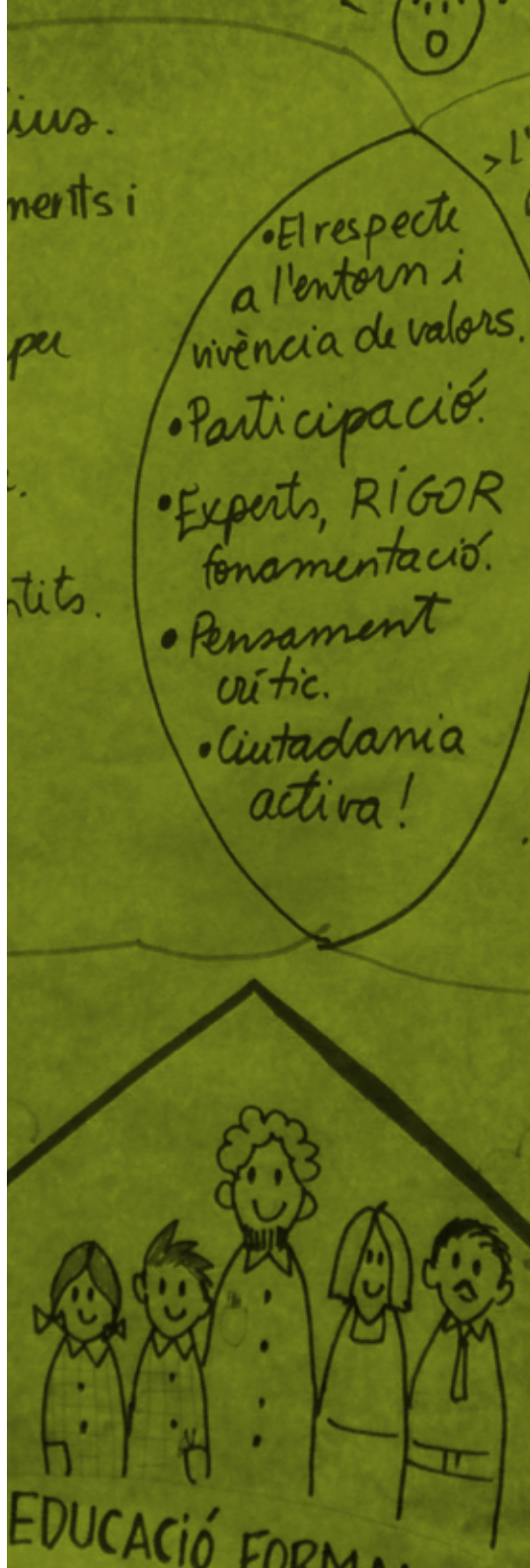
- El bagatge ambiental del professorat sovint és baix. Cal formació?!
- L'entorn dels centres situats en espais urbans no permet la relació amb la natura.
- S'educa per al futur, no per als problemes actuals
- L'educació ambiental no hi té prou pes. No és un objectiu principal.
- Hi ha poca oferta i demanda d'activitats d'EA dins la mateixa escola.
- Manca aposta política per fomentar l'educació ambiental als centres escolars.

Principals reptes i propostes (zona d'intersecció)

- Respecte per l'entorn.
- Vivència dels valors.
- Participació.
- Experts – rigor?
- Pensament crític – ciutadania activa.

2) EDUCACIÓ NO FORMAL

L'educació no formal és un conjunt d'institucions i mitjans educatius amb objectius definits que no formen part de cap centre educatiu o de formació. Les educacions no formals són institucions educatives que treballen fora de l'àmbit escolar. És una educació intencional, metòdica. Es dona en una gran varietat d'espais i els seus caràcters són socioculturals i lúdics, i també socioassistencials.

El mural mostrava tres camins (educació formal, no formal i informal) que porten a la comunitat.

En el camí de l'educació no formal (molt centrada en l'àmbit del lleure educatiu) hi ha diferents pedres sota les quals es descobreixen diferents reptes a superar:

1. **Contradiccions.** A vegades l'ideari del centre d'esplai i les accions quotidianes (alimentació, transport, materials, etc.) entra en contradicció. Es va plantejar que cal visibilitzar i debatre sobre aquestes contradiccions.

2. **Manca de formació** ambiental dels monitors i monitores, i la direcció de lleure. La formació es basa en càpsules de curta durada i no és transversal, no s'integra als jocs o el quotidià, per exemple.

3. **Enfocament positiu.** Sovint l'educació per a la sostenibilitat enfocada a canviar d'hàbits per fer-los més respectuosos amb la Terra, és viscuda com una càrrega. Es proposa un enfoc positiu cap a aquests canvis, que els mostri com una aportació de benestar, senzillesa i felicitat. El desafiament és saber com enfocar-ho cap aquí. També es va comentar que sovint se centra l'esforç a explicar els problemes de la degradació ambiental, en comptes de focalitzar la mirada en les opcions alternatives.

4. **Projectes participatius.** Es considerà bàsic que els projectes per a un canvi en les maneres de fer cap a la sostenibilitat siguin participats de tota la comunitat implicada en el canvi. Si els projectes són pensats per "pocs"

perquè el canvi es produeixi en "molts", no funciona.

5. **Escassetat de recursos** econòmics, temporals o humans. Sovint, per manca de temps, diners o persones que es responsabilitzin de tasques, s'acaba caient en opcions de consum i maneres de fer poc respectuoses; per exemple, model de compra basat en grans superfícies on sovint hi ha un excés d'envasos però que s'adapta millora als horaris de les persones consumidores. Es planteja com donar importància a les nostres accions per fer-les més sostenibles i preveure com cal organitzar-se amb els recursos disponibles.

3) EDUCACIÓ INFORMAL

L'**educació informal** (en anglès **informal education**) fa referència al procés educatiu no organitzat que transcendeix al llarg de la vida d'una persona, provinent de les influències de la vida diària i el medi ambient.

El mural representava un compostador comunitari vinculat amb un territori proper. A continuació, es descriuen els diferents

elements i la seva simbologia.

COMPOSTADOR: AGENTS DE L'EDUCACIÓ INFORMAL

- Moviments d'horts comunitaris
- Cooperatives de consum.
- Moviments ecologistes.
- Entitats ciutadanes.
- Institucions públiques.
- Mitjans i campanyes de comunicació.

CUBELL DE RESTES ORGÀNIQUES (REPTES)

Nota: centrats en campanyes comunicatives com Envàs, on vas?

- Missatges superficials/ manca de reflexió profunda.

- Manca de rigor.

- Falta de visió holística.

- Manca de canvis promoguts horitzontalment.

OPORTUNITATS

- Transversalitat.
- Treball en xarxa.
- Efecte de taca d'oli.

REGADORA (ELEMENTS NECESSARIS PER AL CANVI)

- Participació.
- Coresponsabilitat.
- Pertinença al problema.

Al **territori** conflueixen els diferents agents de l'educació formal/no formal/informal.

- Objectiu: coherència entre els missatges i interrelació.

RONDA DE CONCLUSIONS

A continuació es transcriuen els temes que es van destacar a la ronda final de conclusions, un cop exposats els tres murals i explicats per cada grup, que es van traduir en format de reptes.

- Millorar la **formació** del professorat, i de monitors i monitores de lleure.

- Fer créixer el **reconeixement** dels professionals de l'educació ambiental, tant de les persones tècniques i assessores com de les educadores ambientals que sovint es consideren com a monitores de lleure.

Nota. Una sòcia posa de manifest l'esforç dedicat per la SCEA en aquest camp i exposa que la crida que es va dur a terme entre els socis i les sòcies per tal de disposar dades per treballar-hi va tenir poca resposta.

- Fomentar la **participació** i la capacitat de **decidir** sobre el nostre entorn.

- Reforçar l'**apoderament de l'escola** en l'educació ambiental.

- Potenciar les **experiències ciutadanes com a recurs educatiu**.

- Dotar d'importància el **treball en xarxa** i el contagi de valors que es produeix quan compartim experiències en comunitat.

- Garantir la **qualitat** de les activitats d'educació ambiental. Hi ha empreses més enfocades a la quantitat/producció d'activitats. (A posteriori afegim: a quin preu? Com podem incidir en la qualitat?)

- Fomentar el pensament crític per a una ciutadana activa.

Altres reflexions i aspectes destacats:

- Els punts febles són reptes. Importància de l'**enfocament positiu** i de l'èmfasi en les solucions i no en els problemes.

- La **diversió** és un motor necessari per al canvi.

- Quin paper hi juguen les **empreses** en l'educació ambiental?

- Com interrelacionem el món de la **recerca** amb la praxi?

- Som part de la natura.

Celebració dels 30 anys de la SCEA i espectacle final

Com a cloenda del Fòrum, Josep Espigulé, president de la SCEA, va convidar tothom a un brindis per celebrar els 30 anys de l'entitat i, posteriorment, es va gaudir d'un espectacle "a mida" inspirat en la realitat de la SCEA i en alguns dels seus membres més emblemàtics a càrrec d'ImproBarcelona, que va deixar a tota l'assistència amb un bon gust de boca i uns somriures.

Resultats finals

En el marc del Fòrum d'EA.Cat, celebrat els dies 2 i 3 d'octubre a Barcelona, gairebé 50 persones van participar i reflexionar conjuntament sobre l'educació per a la sostenibilitat,

Resultats Finals

En el marc del Fòrum d'EA.Cat, celebrat els dies 2 i 3 d'octubre a Barcelona, gairebé 50 persones van participar i reflexionar conjuntament sobre l'educació per a la sostenibilitat, partint de tres perspectives diferents (educació formal, informal i no formal) i també es va posar èmfasi en com tractar la biodiversitat des dels equipaments d'educació ambiental que trobem a les ciutats.

Cal remarcar que aquest Fòrum va néixer amb la necessitat de relacionar els diferents esdeveniments sobre educació ambiental previstos l'any 2015 a la ciutat de Barcelona i, per tant, de donar continuïtat a totes les activitats previstes en clau d'educació ambiental. En aquest sentit, es pretenia aprofitar la presència de professionals del sector a Barcelona perquè poguessin participar en aquesta edició del Fòrum. Durant el mes de setembre s'inaugurà l'exposició *Camins de natura, itineraris vitals* al Palau Robert i durant els dies 1 i 2 d'octubre es van dur a terme a Barcelona les III Jornades Paneuropees d'Educació per a la Sostenibilitat. Si també sumem el fet que la SCEA celebrava els seus 30 anys durant el 2015, ens permet entendre quin era el context i també l'objectiu d'aquest Fòrum.

El procés desenvolupat al Fòrum d'EA.Cat Educació per a la *sostenibilitat* permet reflexionar i debatre sobre les potencialitats i dificultats per a l'establiment de propostes integradores o possibles sinergies entre els tres àmbits educatius: formal, no formal i informal.

Els principals resultats que en van sorgir queden recollits a apartats anteriors d'aquesta publicació, val la pena però destacar una de les conclusions estretes durant el Fòrum:

- Cal fomentar les adhesions d'entitats i col·lectius per esdevenir un col·lectiu ampli, fort i referent en educació ambiental.

El Fòrum és un espai de trobada, una mostra de la força i l'empenta que continua tenint el col·lectiu d'educadors i educadores ambientals, malgrat que en aquesta ocasió la superposició de propostes en clau d'educació ambiental va condicionar la presència d'assistents, tant de professionals d'aquest àmbit com socis i sòcies de la SCEA.

Això també va evidenciar la necessitat de seguir treballant perquè el "múscul" de l'entitat sigui prou important per assumir tots els reptes que durant el 2015 es van pretendre aconseguir.

La SCEA continuarà treballant i assumint el repte de contribuir a crear espais de trobada de totes les persones i entitats que es dediquen i aposten per integrar l'educació ambiental a les propostes i projectes diversos. I per tant, seguirem reflexionant sobre com contribuir a capacitar la ciutadania compromesa amb l'entorn i capaços de donar respostes socioambientals.

Seguirem fent camí.

-
- *Llista de participants*
 - *El context del Fòrum*

Annexos

Llista de participants

Alba Castelltort	Núria Canals
Alba Sanuy	Núria Cruset
Alba Sanuy	Núria Marjanedas
Alèxia Cumplido	Pere Vives
Alfons Raspall	Rosa Martínez
Ana Prieto	Sebastià Sansó
Anna Grau	Xavier Franch
Arnau Mundet	Xavier Montesinos
Bea Ramírez	
Belen Fernandez-Villacañias	
Berta Grau	
Clara Casas	
David Segalés	
Esther Fanlo	
Francesc Roma	
Gemma Conesa	
Helena del Pozo	
Itziar Müller	
Joan Manel Riera	
Josep Espigulé	
Josep Maria Altafaja	
Katia Carballo	
Llorenç Planagumà	
Lluís Llerena	
Lluís Pagespetit	
Margarida Feliu	
Maria Molins	
Marina Barroso	
Mariona Bigas	
Mariona Espinet	
Mireia Abril	
Míriam Baños	
Montserrat Mora	
Montserrat Moya	
Neus Sanmartí	

-
- *Camins de natura, itineraris vitals.*
 - *III Jornades Paneuropees*
 - *SCEA (1985-2015): Evolució al llarg d'aquests 30 anys.*

El context del Fòrum

Camins de natura, itineraris vitals

Descripció

L'exposició Camins de natura, itineraris vitals es va poder visitar a la sala Cotxeres del Palau Robert del 10 de setembre de 2015 al 31 de gener del 2016, de dilluns a dissabte de 10 h a 20 h i diumenges de 10 h a 14 h. De dimarts a dissabte hi havia una educadora ambiental de 10 h a 14 h per atendre al públic. El projecte Camins de natura tenia per objecte una doble celebració, una festa compartida:

- Els 40 anys del *primer itinerari* de natura a Catalunya, el bosc de Santiga a Barberà del Vallès.

- Els 30 anys de la *fundació* de la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA).

Va ser un projecte de la SCEA amb la col·laboració de:

- La Generalitat de Catalunya, la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona, la Fundació La Caixa i la Fundació Abertis, que hi aportaren els fons necessaris.

- Els socis i sòcies de la SCEA, amb la seva feina desinteressada.

- El Consell Assessor, amb molta informació històrica i els criteris de valor que només donen els anys d'experiència.

L'exposició oferia al visitant activitats complementàries:

El jardí

L'exposició Camins de natura, itineraris vitals proposava activitats autoguiades per a escoles i grups organitzats aprofitant els materials de l'exposició i els elements del jardí del Palau Robert.

Les persones responsables dels grups podien preparar prèviament l'activitat que durien a terme en visitar l'exposició. Coincidint amb l'horari d'atenció de l'educadora de l'exposició, també podien disposar de material en préstec.

Itinerari dels sentits al Jardí del Palau Robert

És una activitat de descoberta per conèixer les característiques dels jardins urbans, la importància d'aquests espais per a la ciutat i reflexionar sobre les actituds que cal tenir per conservar-los. Per orientar la descoberta, calia localitzar les 8 icones (ull, mà, nas, orella) que es trobaven situades en diferents punts del jardí.

Aquesta és una adaptació de l'activitat 14 de la *Guia hàbitat d'educació ambiental i de l'itinerari dels sentits* del Centre d'Educació Ambiental Can Coll del Parc de Collserola.

Edat: A partir de 3 anys, per a escoles, grups d'esplai i públic familiar.

Durada: A partir de 30 min.

Objectius:

- Estimular l'observació.
- Reconèixer la diversitat d'éssers vius, de formes, colors i olors que conformen un jardí urbà.
- Saber explicar les coses positives que ofereixen els jardins urbans.
- Saber explicar quines actituds afavoreixen la conservació d'aquests espais.

Recerca al Jardí del Palau Robert

Activitat de descoberta a partir de les qüestions que es plantejaven als plafons ubicats en punts concrets del jardí. Giraven al voltant de la flora, la fauna, el grau de naturalitat i la relació entre la natura i les ciutats.

Edat: A partir de 6 anys, per a escoles, grups d'esplai i públic familiar.

Durada: A partir de 30 min.

Objectius: Amb aquesta activitat s'oferia a nois i noies l'oportunitat de:

- Observar sistemàticament l'entorn, amb una mirada àmplia.
- Conèixer algunes espècies característiques de la flora i la fauna urbana.
- Identificar característiques d'un jardí urbà i d'un espai natural.
- Reconèixer les funcions dels espais verds a la ciutat.
- Reflexionar sobre les actituds que cal tenir per conservar-los.

Taula d'experimentació

Es tracta d'una activitat de descoberta mitjançant la interacció amb els materials de la taula d'experimentació. A la taula hi havia material per observar i manipular (capses enfonsades), material per consultar (llibres, contes, guies...), material per descobrir a través del tacte i l'olfacte (caixes sorpresa que es podien obrir), material manipulable de quatre ecosistemes i d'altres exposats en unes vitrines.

Edat: A partir de 3 anys, per a escoles, grups d'esplai i públic familiar.

Objectius:

- Desenvolupar la capacitat d'explorar els materials mitjançant els sentits.
- Estimular el plantejament de preguntes i desenvolupar la capacitat de cercar possibles respostes.
- Reconèixer la diversitat d'éssers vius, materials, formes, colors, olors d'alguns ecosistemes (forestals, fluvials, marins i urbans).

52 itineraris

Reunia 52 propostes d'itineraris que es poden fer a Catalunya de manera autoguiada acompanyats de fitxes descriptives

Qui dóna valor naturalístic al medi ambient?

¿Quién da un valor naturalístico al medio ambiente?

Who sees natural value in this environment?

“

Marc, quan vénis amb l'avi, què és el que més us agrada fer? On seieu? Escolteu els ocells?

Marc, cuando vienes con el abuelo, ¿qué es lo que más os gusta hacer? ¿Dónde os sentáis? ¿Escucháis a los pájaros?

Marc, when you come here with granddad, what do you most like to do? Where do you sit? Do you listen to the birds?

”

Itineraris guiats

S'hi proposaven 44 itineraris gratuïts i guiats per educadors i educadores ambientals per conèixer el nostre territori. Les places eren limitades i requerien inscripció prèvia. En total hi van participar 675 persones.

Documentació

La pàgina web del projecte servia de suport digital on s'inclïen els documents d'educació ambiental i informacions que complementaven els continguts de l'exposició.

Més informació: www.caminsdenatura.cat

III Jornades Paneuropees

Descripció

Les III Jornades Paneuropees d'Educació Ambiental cap a la sostenibilitat es dugueren a terme a Barcelona els dies 1 i 2 d'octubre, al recinte modernista de Sant Pau. Organitzades per la Generalitat de Catalunya, concretament pel Departament de Territori i Sostenibilitat i World Environmental Education Network, van comptar amb la col·laboració de la Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat i Four Motors for Europe and Associates.

Els objectius de les jornades són els següents:

- Promoure l'intercanvi d'experiències i coneixement.
- Potenciar la relació entre entitats i organitzacions de l'àmbit paneuropeu per identificar interessos compartits i afavorir futures aliances.

- Generar un espai de reflexió en relació amb el paper de l'educació ambiental davant els reptes de futur.

- Afavorir la construcció de projectes compartits entre diferents regions europees.

Es van organitzar en diferents eixos temàtics:

1. *Formo part d'una escola, formo part de l'entorn.*

Quines estratègies de capacitació del professorat estan donant bons resultats?

Com aconseguim un treball en xarxa que afavoreixi la cooperació entre escoles?

Com es pot treballar la complexitat dels temes ambientals de forma col·laborativa amb altres actors socials?

2. *Estic preparat?*

Cal reflexionar sobre el rol que actualment té l'educació superior i la formació professional en la construcció d'aquest nou model de societat, analitzar en quina situació ens trobem, identificar i compartir les barreres, i concretar els reptes de futur i els mecanismes que caldrà posar en marxa perquè les universitats i els centres de formació professional liderin aquest canvi. De quina manera les diferents nacions europees podem col·laborar per impulsar aquesta transformació social?

3. *M'agrada, ho comparteixo.*

Actualment som en un període d'innovació i canvis tecnològics permanents, que han obert noves portes a la mobilització i al lideratge

des de la societat, que afavoreixen un canvi cap a societats més col·laboratives i capaces d'innovar, de donar una resposta conjunta a problemàtiques ambientals concretes, com és el cas dels projectes de ciència ciutadana.

Com l'educació ambiental aprofita aquestes noves eines per assolir els seus objectius (educació, sensibilització, participació...)? Quines noves oportunitats se'ns obren? On es troben les amenaces?

4. *Sóc part del problema, sóc part de la solució.*

La transició a un nou model de societat passa de manera indiscutible per integrar els diferents agents socials (ciutadania, administracions, sector econòmic, universitats, tercer sector...) en l'anàlisi de la realitat, de les necessitats socials i en la construcció de les solucions.

És realment efectiva la participació en l'elaboració de polítiques públiques ambientals? Quina és la clau de l'èxit? De quina manera aprenen les persones que participen en processos participatius de temàtica ambiental?

5. *Avaluar per avançar*

Per saber si hem complert els objectius que ens havíem marcat, per poder analitzar com ha estat el procés i els resultats obtinguts, per identificar els obstacles o les claus de l'èxit en la nostra actuació, cal que incorporem l'avaluació en el disseny i execució dels nostres projectes. L'avaluació és una eina imprescindible per millorar la qualitat dels projectes i retre'n comptes. Però com ha de ser una avaluació de qualitat? Quins criteris i indicadors de qualitat estem fent servir les diferents entitats i organitzacions?

Podem compartir un marc de referència comú?

Espais i formats:

- *Tallers simultanis*. Aquests espais s'iniciaren amb una presentació general d'un tema i 3 o 4 experiències concretes les quals van obrir un debat amb l'auditori per donar resposta a unes preguntes clau prèviament identificades.

- *Espai "Compartint"*. Espais on, a partir de la presentació d'un projecte o iniciativa (en format comunicació o pòster), s'afavoria l'intercanvi de coneixement i experiències i la identificació d'interessos compartits.

- *Espais d'aliances europees*. Espai de trobada en què se cercaven socis per construir projectes compartits que es poguïn acollir a convocatòries d'ajuts europeus i també col·laboradors per a projectes europeus ja definits i que disposen de finançament.

- *"La plaça verda"*. Espai de trobada i de relació informal i per a l'exposició de materials i pòsters. Hi havia, també, un suro on la gent podia penjar una oferta o una demanda (és una eina complementària per cercar interessos compartits).

La SCEA va dinamitzar el taller simultani Criteris de qualitat en projectes d'educació ambiental, va presentar comunicacions de projectes que es duen a terme des de l'entitat. A la cloenda de les Jornades va presentar el Fòrum d'EA.Cat.

Més informació: <http://catalonia.environmental-education.org/?lang=ca>

21st European Week
of Environmental Education
towards Sustainability

2009-2010

C A M I N S
D E
N A T U R A

scea@scea.cat

www.scea.cat

@scea_cat

SCEA (1985-2015): Evolució al llarg d'aquests 30 anys

La Societat Catalana d'Educació Ambiental va ser *creada el gener de 1985* com a associació permanent de persones vinculades o interessades en l'educació ambiental. Recollia el treball fet a les trobades de responsables d'equipaments i itineraris de la natura que des del 1980 havia convocat amb regularitat la Fundació Roca i Galès.

Els estatuts de l'entitat van ser aprovats pel Departament de Justícia de la Generalitat el *28 de març del 1985*, amb la corresponent inscripció de l'entitat al Registre d'Associacions de Catalunya.

La dinàmica inicial de la SCEA consistí en les *visites als equipaments d'educació ambiental de Catalunya*, en un ritme de 5 a l'any, i en la creació de grups de treball que abordaven diversos temes en funció de l'interès dels participants o de l'interès general de la SCEA (grup impulsor de la revista, d'avaluació, de continguts, de bibliografia, etc.).

Una de les qüestions que preocupava la Junta era establir contactes amb l'Administració pública per tenir un interlocutor i poder obtenir fonts de finançament.

La creació del Consell de Centres mereix un capítol a part. Des del 1990 un grup de socis responsables d'equipaments es reunien per plantejar qüestions que els afectaven, sobretot les relacionades amb qualitat de l'oferta educativa i el finançament. Això cristal·litzà en la constitució del Consell que tingué lloc el juny de 1991, en un acte solemne presidit pel conseller de Medi Ambient. Se celebrà l'aniversari amb les I Jornades de Treball del Consell.

El febrer del 1998 té lloc en un lluït acte al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona la presentació del *primer número de la nova col·lecció "Monografies d'educació ambiental"*. És una iniciativa de la SCEA, amb la col·laboració de la Societat Balear d'EA i el suport de la Generalitat, el Govern Balear i de la caixa Sa Nostra. Fins a l'actualitat (2015) s'han publicat un total de 15 monografies d'educació ambiental, l'última és La cultura de la participació en los centros de secundaria, que es va presentar el 2013 a l'Aula Ambiental Bosc Turull.

Una iniciativa de gran volada d'aquest període és la convocatòria del Fòrum 2000 d'Educació Ambiental. Es pretén que constitueixi una reflexió profunda i àmpliament participativa sobre l'educació ambiental per al segle XXI.

Des del primer Fòrum d'Educació Ambiental, cada dos anys, s'han anat fent noves edicions a diferents punts del territori amb noves temàtiques i reptes.

Des de desembre de l'any 2000, fruit de la relació institucional entre la SCEA i l'Ajuntament de Barcelona, se signa un conveni de col·laboració per a la creació d'un *Servei de Documentació i Recursos d'Educació Ambiental (SDEA)*, obert a la ciutadania. La creació del SDEA va ser fruit de la necessitat d'oferir a la ciutadania recursos d'educació ambiental i de la bona disposició d'un equipament municipal per acollir-lo, el Centre de Recursos Barcelona Sostenible.

Dins del marc del conveni de col·laboració entre la SCEA i el Centre de Recursos Barcelona Sostenible (CBRS) de l'Ajuntament de Barcelona, a partir del curs 2002/2003 es va programar l'*Ateneu d'Educació Ambiental*, un programa de formació adreçat a educadors i educadores ambientals.

Durant tots aquests anys la SCEA participa en diversos projectes que tenen per objectiu la capacitat i la innovació en aspectes d'educació ambiental i els executa; en són exemple les Escoles Verdes, Guia de criteris de qualitat per a les activitats d'educació ambiental, Fora de classe, Guia de criteris de qualitat en programes i campanyes d'educació ambiental: 3, 2, 1... Acció!, Embolcalls + Sostenibles, Mapa Barcelona + Sostenible, guia 13 itineraris, 31 propostes per conèixer i viure el territori, Camins de natura, itineraris vitals, dinamització i gestió de l'Aula Ambiental Bosc Turull, la Setmana de Boscos Urbans i un llarg etc.

Coincidint amb el 30è aniversari de la *Societat Catalana d'Educació Ambiental*, la Lliga per la Defensa del Patrimoni Natural (DEPANA), va proposar-la com a candidata al Premi Medi Ambient 2015 a la modalitat *Trajectòries de protecció i millora del medi ambient*, on finalment va quedar entre les 3 entitats finalistes.

A més, durant tots aquests anys s'ha participat en trobades i jornades vinculades amb l'educació ambiental a escala internacional i nacional com 4a Conferència d'Educació Ambiental UNESCO a Ahmedabad (Índia) 2007, 5è Congrés Mundial d'EA Montreal (Canadà) 2009, 7è congrés Internacional d'EA Marràqueix (Marroc) 2013, Seminario de Equipamientos de Educación Ambiental, Seminario de Entidades de Educación Ambiental CENEAM Valsain (Segòvia), la Xarxa Educació Ambiental Pirineus Vius (França-Catalunya)...

Es mantenen relacions amb diverses entitats com la Fundació Roca i Galès, la Xarxa de Voluntariat Ambiental de Catalunya, el

Consell Consultiu de Collserola, el Consell de Medi Ambient i Sostenibilitat de Barcelona i l'Obrador del Tercer Sector Ambiental de Catalunya, entre d'altres.

Reptes de futur

La SCEA encara un futur il·lusionant amb ganes de seguir entomant reptes i projectes importants, i amb la intenció de continuar fent xarxa i treballar per l'impuls de l'educació ambiental.

Continuarem en la reflexió per tal de trobar les línies d'actuació eficients, compromeses i coherents amb les propostes i programes de formació i educació adequats a la realitat ambiental i social del planeta, i la prospectiva que s'entreveu. Alhora cal fer-ho amb un sentit de ser útils i estimulants a les persones que hi participin.

Continuem.

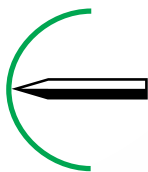
Ecoedició:

L'adquisició del paper amb que s'imprimeix aquesta publicació s'ha realitzat a Lecta Group Torraspapel, S.A., Condat SAS and Cartiere del Garda S.p.A., empresa certificada en cadena de Custòdia FSC® i els sistemes de qualitat ambiental ISO 901, ISO14001, ISO 50001 i EMAS entre d'altres.

Per aquesta publicació s'ha fet servir paper Creator Star estucat brillant de 135g. Aquest paper està certificat amb el segell FSC® que garanteixi una gestió forestal responsable amb el lloc originari dels boscos dels boscos, tant socialment com ambiental. A més, un alt percentatge de la seva fibra és d'origen reciclat, la qual cosa suposa un estalvi d'energia, aigua i fusta, i una menor emissió de substàncies contaminants als rius i a l'atmosfera.

Organitzat per:

SCEA
Societat
Catalana
d'Educació
Ambiental

Amb el suport de:

Obra Social "la Caixa"

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
**Direcció General
de Politiques Ambientals**

Amb la col·laboració de:

Palau Robert Centre d'Art i d'Arquitectura

